

Güneş 7,22 2,24 • Akşam 17,00 12,00
Öğle 12,22 7,23 • Yatsı 18,37 1,37
İkinci 14,46 9,47 • İmsak 5,35 12,36

NUNUEVVEL 29 ★ HICRİ 1378 RECEP 2

Sayfa 3

AZ GİTTİK

UZ GİTTİK

Yolundan çıkan tartışma

Ulunay'a verdiğim bu cevabın iyice anaşılması için, işi başından anlatmam gerekir. 25 aralık 958 günlü gazetelerde şöyle bir haber çıktı: Kınık ilçesinin Enalan köyünde, bir evde yarısı erkek yarısı kadın, 38 kişi «Bektaşî âyini» yaparlarken yakalanmış. Jandarma, bu kadar kalabalığın bir evde toplanmasından kuşkulandı, evi basmış.

Gazetenin yazdığına göre, baskın yapan jandarmalar «Bektaşî âyini» olarak şunu görmüşler: 38 kadın erkek kalaylı bir tepsi çevresinde oturmuşlar, mum ışığında taslarla şarap, rakı içiyorlarmış.

Yazılana göre suç kanıtları işte bunlar. Bu «38 kişi haklarında tanzim edilen evrakla adliyeye verilmişler.»

Bu işde bir haksızlık olduğu kanısına vardım. «Bektaşî âyini» diye yapılan şu işler, hemen her gece her evde yapılmaktadır.

Hele büyük şehirlerde... Evlerde otuz, kırk kişi toplanır, mumlar yakılır, rakı, şarap içilir, danslar edilir. Elbette bu yüzden kimse suçlanmaz. Ne kalıyor geriye? Bu eğlentiye «âyin» adı verilmesi mi? Eh, bizde pek güzel Mevlevî âyinleri de yapılıyor. Gazetelerde bunların yazıları, resimleri basılıyor. Kimsenin birşey dediği yok. Mevlevî âyini yapıldığına göre, Bektaşî âyini de yapılabilmeli, bu da suç sayılmamalıdır. Mevlânâ büyük kişiyse, ululardansa, Hacı Bektaş Veli de büyük kişidir, erenlerdendir.

Ben ne Hacı Bektaşî Veli'den, ne Mevlânâ'dan yanayım. Ama ikisine de karşı değilim. Yalnız düşünceme göre, ortada bir haksızlık gördüğüm için, 27 aralık günlü yazımda bunu söylece belirttim:

«Her yıl Mevlânâ'yı anma törenleri gelenek oldu. Elbette bir ünlü Türk düşünürü, büyük sanatçı anılmalıdır. Ancak bizde yapılanlar anma mıdır, yoksa âyin midir?»

Mevlevî âyini yasak olmuyor, Bektaşî âyini yasak oluyor. Sakın bana Konya'da her yıl yapılan âyin değil, anma töreni olduğunu söylemeyin. Bütün gelenekleriyle, görenekleriyle bal gibi âyindir.

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî büyük kişidir, erenlerdendir, onu anmalıyız. Ama onun çağdaşı olan, bununla bir yillarda yaşamış bulunan Hacı Bektaşî Veli de büyüktür, erenlerdendir. Tam Türk'tür. Yazıları, sözleri hep Türkçedir.

Mevlânâ nice «beşeri» bir düşünür ise, Hacı Bektaşî Veli de öylesine, yaşayan kişilerin hayatlarını iyi bir düzene sokmak için çalışmıştır.

Ortada apaçık bir haksızlık var. Mevlevîler açıkça âyin yaparken, Bektaşîler neden yapmasınlar? Yok, bu yapılanlar âyin değil törense, öyleyse neden Hacı Bektaşî için tören yapılmaz? Kaldı ki bu Bektaşî âyini denilen iş, her gece her evde yapılmaktadır.»

İşte benim yazım buydu. Siz de görüyorsunuz ki, ben ne Mevlânâyı, ne de Mevlevîleri kuçumsemiş, aşağılamıştım. Hiç de böyle bir ereğim yoktu.

Sonra hepinizin bildiği gibi, Peyami Safa ile aramızda bir tartışma başladı. Peyami Safa'ya cevap vermekteyken, Ulunay benim için şunları yazdı:

«Peyamiye, geçen gün Aziz Nesin'e verdiği nasihatlerden dolayı hak verdim, hele yazısının son cümlesi olan «Haddinizi bilmek» tavsiyesi tam yerindedir. Niçin mi? İzah edeyim :

Aziz Nesin, (olayı anlatıyor) her sene Konya'da, Ankara'da, İstanbul'da, İzmirde, Kütahyada velhasıl bütün Türkiye'de Mevlânâ ihtifali dolayısıyla yapılan «âyin timsâli» ne ta'n ediyor. «Onlarıki âyin olmuyor da Bektaşîlerinki mi âyin oluyor?» diyor. Hattâ bunu kapkara ruhunun ananeye, tarihe, millî güzelliklere karşı olan sonsuz gayzının ışık gibi öten edası ile: «Sem'a yapan külâhlı, cübbeli mevlevîler» diye tezyif ediyor.

Aziz Nesin ne Mevlânâ'yı, ne Hacı Bektaş Veli'yi, hattâ ne Muhammedi, ne Allahı bilir. Doğduğu zaman babasının kulağına okuduğu ezanı belki bir daha işitmek için kulağına pamuk bile tıkamış ve pek isabet etmiştir.

Menfur bir zihniyet veyahut mürettep bir tezvir karşısında-»

İşte Ulunay, şu bunca yıllık gün görmüş, saçları ağarmış, feleğin sillesini yemiş, akli başında olduğunu sandığımız yazar, bana böyle ağız dolusu küfürler savuruyor.

Onun yazısı da, benim yazım da ortada. Bu yazılar ikimizin de nasıl kişiler olduğumuzu ortaya koyuyor.

Ben ne Ulunay'a çattım, ne

Mevlânâ'yı yerdim, ne de Mevlevî'leri aşağıladım. Peki, Ulunay neden böyle köpürüyor? Bunun nedeni açık Akılları sıra, Milliyet Gazetesinin iki köşesini tutmuş iki gerici yazar Peyami Safa ile Ulunay, ikisi birden beni ateşe tutup yıldıracaklar. Peyami saldırırken Ulunay da arkadan vuruyor.

Bu davranış, sık sık söylediğim gibi donuk kafaları örümcekli eski kuşak yazarlarının iğrenç şarklı numarasıdır. Ulunay'ın bütün istediği, Mevlânâyı savunmak değil, öyleymiş gibi görünerek beni sindirmektir Bunun için de «şarklı» silâhı olan bütün küfürlerini, iftiralarını kullanıyor.

Ulunay, gerçekten Mevlânâyı savunmak isteseydi, 30 aralık 1958 günlü Tercüman'da çıkan Melih Cevdet'in (Yaşar Tellidede) «yükseltelim derken» başlıklı ve doğrudan doğruya Ulunay'a yöneltilen yazıya bir cevap verirdi. Oysa Ulunay bu yazıya hiç sesini çıkarmamıştır.

Şimdi size, Ulunayın bütün içyüzünü gösterebilmek için, o yazısındaki düşüncesinde beraber olduğum Melih Cevdetin fıkrasından birkaç parçayı buraya aktarıyorum:

«Gözlerime inanamazdım; bir daha, bir daha okudum:

«Mevlânâ Türktür. Hiçbir milletin büyüğüne nasip olmayan âlemsümül bir mevkii, ilim vâdisinde milletlerarası bir şöretî vardır. Dünya, bütün büyükleri ile karşımıza çıksa, ve biz yalnız Mevlânâyı zikretsek kıymet terazisinde onun tek başına bulunduğu kefe elbette daha ağır basar...»

Ulunay yazıyor bunları. Demek Mevlânâ ile başa baş güreseyek başka hiçbir büyük adam yok Ancak hepsi bir araya gelirse... Ama o da para etmiyor, gene Mevlânâ ağır basıyor.»

Bundan sonra Melih Cevdet, bilim, sanat dünyasına ışık tutan kişileri birbir sıralayıp Mevlânâ'yla ölçüştürdüktan sonra şöyle yazıyor:

«Sonra.. sonrası bu işte. Bilim tarihi, felsefe tarihi, sanat tarihi hâpi yutmuştur artık. Bilimdeki, felsefedeki, sanattaki gelişimler, evrimler, bütün anlamlarını yitirmişlerdir. Bundan sonra ortaya atılacak düşünceler de artık gereksizdir.

Ulunay'ın o sözlerinden sadece birincisi doğru. «Mevlânâ Türktür.»

Övünmenin böylesi, «mübalâğa» sanatına değil, mantık sanatına örnek gösterilmeli.

Mevlânâyı yükseltelim derken gülünç ediyoruz.»

Ulunay, işte bu yazıya cevap vermemiştir. Cevap vermek zorunda değil elbet. Ama görüyorsunuz ki, Mevlânâ'yi yücelteyim derken gülünç eden Ulunay, benim ne kendi adını andığım, ne Mevlânâyı, ne Mevlevîliği yerdığım o yazıdan ötürü, salt kapı yoldaşını savunmak için, bana saldırmak yığıtlığını göstermiştir.

Şimdi de Varlık Dergisi'nin 1 ocak 1959 günlü sayısında «Varlık» imzalı Yaşar Nabi Nayır'ın yazısını buraya alıyorum:

«14 aralıktan 21 aralığa kadar Konya'da büyük düşünür Şair Mevlânâ için bir hafta süren kutlama törenleri yapıldı. Kadirbilirlik iyi şeydir. Mevlânâ da şüphe yok ki anılmağa değer büyük insanlardan biridir. Ancak şunu belirtmek isteriz ki, kim olursa olsun, her yıl bir hafta sürecek törenlerle kutlanmaya kalkışıldı mı, bu törenlerin giderek bir değeri kalmaz iş olsun diye yapılan beylik hareketler arasına girer. Nitekim şu son yıllarda moda haline getirmeğe çalıştığımız Mevlânâyı anma törenleri de yavaş yavaş o hale gelmeğe başlamış, her yıl tekrarlanan tıpatıp aynı hareketlerin ve söylenen aynı sözlerin verdiği bıkkınlık dinleyenler ve seyredenler üzerinde etkisini göstermekten geri kalmamıştır. Atatürk için bile yılda ancak bir anma günü ayırabilirken, ve bunca Türkçe yazmış söylemiş şairlerimiz durup dururken, bizden olsa da eserlerini Acem diliyle vermiş, başka milletlerin de bizim kadar sahip çıkıtkarı bir şairi böyle her yıl haftalarca anmaya kalktık mı, onu gözden düşürmekten başka bir sonuca varamayız. Hem bize öyle geliyor ki, Mevlânâ derken biz, onun asıl değeri olan şiir yanını unutup, kendisini bir tarikat kurucusu gibi göstermeğe kalkıyor, böylece ayrı bir hataya da düşüyoruz. Mevlânâ, en geniş anlamıyla insanlığa açılmış bir şairdir. O yüzden Mevlevî âyinlerinin diriltilmesine bir vesile edilemez adı Edilmemelidir de.»

(Arkası yarın)

AZİZ NESİN

